

Hvor alminnelig var Quisling?

Av P. O. STORLID, Stavanger

Hans Fredrik Dahl har gjort historien og historieinteresserte en fremragende tjeneste ved sin Quisling-biografi, hvis første bind foreligger. Som han sier, skildrer han i den «et menneske, ikke et monster». Etter et halvt århundres tilværelse som myte kan Quisling slik betraktes som en menneskelig historisk størrelse. Med Thomas Chr. Wyllers ord er det «ingen rehabilitering av Quisling. Rehabiliteringen ligger eventuelt i at det er skrevet en saklig og nøytral bok.» Dermed er først og fremst skjedd en rehabilitering av norsk historieskriving. Så langt har en slik bok manglet.

Like påfallende som dette er gjennomsnittsreaksjonen hos anmeldere og ellers menere og synsere med varierende utgangspunkter og forutsetninger: Det er ikke noe nytt i dette (men de som sier så, må så langt ha holdt sin viden for seg selv), og Quisling var egentlig en svært alminnelig mann. Til dels mer alminnelig enn ellers alminnelig er. I Aftenbladets «Signert»-petit er han endog blitt «en ganske alminnelig skrulling som ingen ville lagt merke til», om han hadde levet i en annen tid. Noen gjorde det nå riktignok allikevel, i tiden før den store tiden begynte. F. eks. Nansen, for hvem han var «fullstendig uunnværlig» i det gigantiske hjelpearbeid i Sovjetunionen.

For anmelder Ørnhøy var han «alltid en mann bak sin tid.» Vel ikke alltid. Før anmelderen ble født, forutsa han nøyaktig utviklingen og sammenbruddet av systemet grunnlagt på den ideologiske samme anmelder ifølge sitt partiprogram skal «videreføre og videreutvikle». Han som vi andre har vel observert hva der er skjedd lengre øst. Men han har kanskje ikke lest «Russland og Vi» fra 1930.

Fra et besøk Vidkun Quisling foretok til Hitlers hovedkvarter i 1943.

I en NTB-kommentar var Quisling «en virkelighetsfjern einstøing», for atter andre var han «et upraktisk skolelys» og «uten kontakt til virkeligheten».

Nå har altså alminneligheten, skrullingen og einstøingen tatt demonens plass, og vi kan fortsette med vår spesielle historie made in Norway. Nemlig slik: Et upraktisk skolelys av

en kadett tar den beste teoretiske og praktiske militære eksamen som hittil er avlagt her i landet. Den virkelighetsfjerne fyren oppdages av Nansen, som setter ham til å lede et internasjonalt hjelpearbeid som redder hundretusener fra sultedøden. Den upraktiske einstøingen forestår her et feltarbeid i praktisk administrativ virksomhet større enn noen

landsmann noengang har ledet. Alminnelig som han er, oppdages han også av Folkeforbundet, som gir ham store oppdrag. I og med at skrullingen behersker russisk perfekt og er landets fremste kjenner av Sovjetstaten, gjør han seg også godt som diplomat derborte, og får bl.a. en høy britisk orden for sin ivaretagelse av britiske interesser i en høyst delikat politisk situasjon. Siden blir han politiker og statsråd, som denslags alminneligheter gjerne gjør i Norge. Til slutt kommer han i et uventet møte med Hitler, og får ham i løpet av noen timers improvisert samtale til å kullkaste hele sitt strategiske konsept. Hitler synes at akkurat en slik alminnelighet passer til å lede Norge i overensstemmende med hans egne interesser, og arrangerer i den anledning en ytterst risikabel invasjon av landet. Og det var det.

So look to Norway. Her har rare folk stelt i stand rare ting. Enten da eller nå. Og det må være dypt foruroligende for verden å vite at selv den alminneligste skrulling fra dette landet kan gripe avgjørende inn i dens historie.

Stavanger Aftenblad

5. nov. 1947